

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วกลาง ว่าเป็นไปเป็นแนวใด ทั้งนี้ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักและเหตุผลของทางการบริหารการศึกษายิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษาระบบพฤติกรรมในการบริหารของสถานับการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยมุ่งหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเครื่องมือเป็นสำคัญ
2. เพื่อทราบระบบพฤติกรรมในการบริหารของสถานับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในส่วกลางโดยส่วนรวม
3. เพื่อเปรียบเทียบแนวทรรศนะ (Perception) เกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหาร ระหว่าง
 - (1) ครูหญิงกับครูชาย
 - (2) โรงเรียนชายกับโรงเรียนสตรี
 - (3) โรงเรียนชายกับโรงเรียนสหศึกษา
 - (4) โรงเรียนสตรีกับโรงเรียนสหศึกษา
4. เพื่อทราบระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนบางแห่ง.

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูอาจารย์ที่ปฏิบัติราชการ -

อยู่ ๗ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ส่วนกลาง) ต่าง ๆ ซึ่งมีอาจารย์ใหญ่ครูใหญ่ปฏิบัติราชการอยู่ ๖ ที่นั้นไม่น้อยกว่า ๖ ปีการศึกษา โดยไม่นับปีการศึกษา 2512 ตามเกณฑ์ดังกล่าวนี้ มีโรงเรียนที่อยู่ในข่ายของการวิจัย 44 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนชาย 15 โรงเรียน โรงเรียนสตรี ๑๐ โรงเรียน และโรงเรียนสหศึกษา 19 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนสุนทรวิทยา จังหวัดนครราชสีมา เป็นโรงเรียนที่สังกัดแผนกโรงเรียนส่วนกลาง กองโรงเรียนรัฐบาลที่จริง แต่ไม่รวมอยู่ในโครงการวิจัย เพราะไม่ได้อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนั้น ยังยกเว้นโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมแบบประสม อันมีลักษณะการเรียนการสอนและการบริหาร แตกต่างออกไปจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งอื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงไม่อยู่ในข่ายของการวิจัยเช่นเดียวกัน คณะครูอาจารย์ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กองปฏิบัติราชการอยู่ ๗ โรงเรียนนั้นไม่น้อยกว่า ๖ ปีการศึกษา โดยไม่นับปีการศึกษา 2512

กลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์จากครูอาจารย์ของโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ และขอรายชื่อของการวิจัย โดยสุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ พยายามให้เป็นตัวแทนของเพศ อายุ อาชีพ ราชการ ตำแหน่งหน้าที่ และชั้นของข้าราชการ

จากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าว ปรากฏว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ 930 คน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,893 คน ในจำนวนนี้ 74๐ คน หรือร้อยละ 79.59 ตอบแบบสำรวจความคิดเห็นที่ใช่การได้ เป็นผู้ตอบเพศชาย 240 คน (32.43 %) และเพศหญิง 500 คน (67.57 %)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นที่คัดแปลงมาจาก The Organizational Climate Description Questionnaire (OCDQ) ของ Andrew W. Halpin และ Don B. Croft ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 64 ข้อ และแบ่งเป็น 8 ข้อทดสอบย่อย ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมของคณะครู -

อาจารย์ 4 ข้อทดสอบย่อย (33 ข้อ) และใช้วัดพฤติกรรมของครูใหญ่อาจารย์ใหญ่ 4 ข้อทดสอบย่อย (31 ข้อ)

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดย ไจรยยะและกาเจลย์ ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Repeated Measurement ของ B.J. Winner และข้อมูลเกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหาร วิเคราะห์โดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย คะแนนมาตรฐาน แล้วพิจารณาประเภทของระบบพฤติกรรมความถี่ที่ Halpin และ Croft กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ตัดสิน

การเสนอข้อมูลทั้งหมด เสนอเป็นรูปตาราง และแผนภูมิภาพ (Profile) โดยแปลผลความข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้แล้ว

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษานิวคาสเวลล์ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 เพศ อายุ ฐานะการ และระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการอยู่ ณ โรงเรียนนั้น ๆ ในจำนวนครูอาจารย์ผู้ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น 740 คน ปรากฏว่าเป็นชาย 240 คน หรือร้อยละ 32.43 และเป็นหญิง 500 คน หรือร้อยละ 67.57 ส่วนรายละเอียดในเรื่องอายุอายุราชการ และระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการอยู่ ณ โรงเรียนนั้น ๆ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 27

ตารางที่ 27

อายุ อายุราชการ และระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการอยู่ ณ
โรงเรียนนั้น ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	อายุ (ปี)				อายุราชการ (ปี)				ระยะเวลาปฏิบัติ ณ ที่นั้น(ปี)			
	ต่ำกว่า 29	29-33	34-38	สูงกว่า 38	1-5	6-10	11-15	16ขึ้นไป	1-5	6-10	11-15	16ขึ้นไป
ชาย	23	96	50	78	29	73	86	50	62	80	69	29
หญิง	35	181	116	168	41	146	142	171	142	162	125	71
รวม	58	277	166	239	70	219	230	221	204	242	194	100
ร้อยละ	28.4	37.44	22.43	32.29	9.46	29.60	31.06	29.86	27.56	32.70	13.50	26.24
เฉลี่ย	36.71 ปี				13.77 ปี				8.17 ปี			

ข้อมูลในตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่า ครูอาจารย์ที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น มีอายุต่ำกว่า 29 ปี 58 คน (7.84 %) อายุอยู่ระหว่าง 29-33 ปี 277 คน (37.44 %) ระหว่าง 34-38 ปี 116 คน (22.43 %) และมีอายุสูงกว่า 38 ปี 239 คน (32.29 %) มีอายุราชการระหว่าง 1-5 ปี 70 คน (9.46 %) ระหว่าง 6-10 ปี 219 คน (29.60 %) ระหว่าง 11-15 ปี 230 คน (31.06 %) และมีอายุราชการสูงกว่า 16 ปี 221 คน (29.86 %) ส่วนระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการอยู่ ณ โรงเรียนนั้น ๆ ปรากฏว่า ครูอาจารย์ที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น มีระยะเวลาอยู่ระหว่าง 1-5 ปี 204 คน (27.56 %) ระหว่าง 6-10 ปี 242 คน (32.70 %) ระหว่าง 11-15 ปี 194 คน (13.50 %) และตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป มี 100 คน (26.24%) และข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า มีการกระจายระหว่างเพศใกล้เคียงกัน.

1.2 ตำแหน่งหน้าที่ ชั้นข้าราชการ และวุฒิสูงสุด

จำแนกออกได้ดังข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในตารางที่ 28

ตารางที่ 28

ตำแหน่งหน้าที่ ชั้นข้าราชการ และวุฒิสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
<u>ตำแหน่งหน้าที่:</u>				
ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่	16	20	36	4.85
หัวหน้าหมวดวิชา	26	40	66	8.91
ครูอาจารย์	198	440	638	86.85
<u>ชั้นข้าราชการ:</u> เอก				
โท	144	281	425	57.44
ตรี	66	150	236	31.89
จัตวา	5	3	8	1.08
<u>วุฒิสูงสุด:</u>				
ปริญญาโท	3	13	16	2.01
ปริญญาตรี	112	224	356	48.17
ต่ำกว่าปริญญาตรี	125	243	368	49.73

ข้อมูลในตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่า ครูอาจารย์ที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่ 36 คน (4.85 %) เป็นหัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา 66 คน (8.91 %) และมีตำแหน่งเป็นครูอาจารย์ 638 คน (86.85 %) ทั้งนี้ แยกเป็นข้าราชการชั้นเอก 71 คน (9.59 %) ชั้นโท 425 คน (57.44 %) ชั้นตรี 236 คน (31.89 %) และชั้นจัตวา 8 คน (1.08 %) ส่วน

ในเรื่องวุฒิสูงสุด ปรากฏว่า มีวุฒิสูงสุด ปริญาโท 16 คน (2.01 %) ปริญาตรี 356 คน (48.37 %) และวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี 368 คน (49.23 %)

สำหรับการกระจายตำแหน่งหน้าที่ ชั้นข้าราชการและวุฒิสูงสุด ระหว่างเขต โดยทั่วไปแล้ว มีการกระจายไม่แตกต่างกันมากนัก

2. ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้ ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางโดยส่วนรวม ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้ เป็น 0.93 แสดงว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อถือได้สูงมาก แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อทดสอบที่วัดพฤติกรรมของครูอาจารย์ ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้เป็น 0.80 และเฉพาะข้อทดสอบที่วัดพฤติกรรมของครูใหญ่ ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้เป็น 0.92 จึงแสดงให้เห็นว่า ข้อทดสอบที่วัดพฤติกรรมของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีความเชื่อถือได้สูงกว่า

3. ระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหารปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 29

ตารางที่ 29

ระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในส่วนกลาง

ประเภทของข้อทดสอบ	คะแนนมาตรฐานของ					
	โรงเรียน ส่วนรวม	ชาย	หญิง	โรงเรียน ชาย	โรงเรียน หญิง	โรงเรียน สหศึกษา.
ความไม่ประสาณงาน	27.43	32.47	28.26	26.18	25.76	25.85
ความกักกัน	34.72	41.96	31.04	51.07	50.92	53.14
ขวัญ	52.48	53.18	54.29	54.82	56.16	56.32
ความสนิทสนม	50.81	51.43	53.72	49.77	52.74	51.79
ความเห็นห่าง	38.09	54.01	51.79	39.43	31.88	40.16
ควายคำนึ่งเฉพาะงาน	30.14	46.71	49.37	31.58	29.14	34.51
ความกระตุนเดือน	54.17	57.23	59.74	58.63	59.22	62.73
คุลยพินิจ	51.02	52.11	51.04	54.17	55.84	55.48
จัดเข้าระบบพฤติกรรม	เปิด	เปิด	เปิด	เปิด	เปิด	เปิด
ประเภท	โอกาส	โอกาส	โอกาส	โอกาส	โอกาส	โอกาส
(แนวโน้ม)	Open	Open	Open	Open	Open	Open

การวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 29 สรุปผลได้ดังนี้

3.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง ส่วนรวม มีแนวโน้มระบบพฤติกรรมในการบริหารเป็นประเภทเปิดโอกาส (Open) แลระคัมของคะแนนมาตรฐานก็ชี้ให้เห็นว่า ยังมีแนวโน้มที่จะเป็นประเภทอิสระ (Autonomous) และแบบสนิทสนมคุ้นเคย (Familiar) โดย่าง แนวนี้จะตักสินลงไปอย่างเต็คราก

ไม่ถือว่าเป็นประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่ประเภทเดียวโดยเฉพาะก็ตาม แต่ข้อมูลก็แสดงว่าใกล้เคียงกับประเภทเปิดโอกาสมากที่สุด กล่าวคือ ภายในโรงเรียนมีการประสานงานที่ ครูอาจารย์มีความรู้ดีกว่า ภาระหน้าที่พิเศษต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายไม่เป็นการขัดขวางการทำงานของคนมากนัก มีกำลังใจในการปฏิบัติงานดี และมีความสนิทสนมกันในระหว่างครูอาจารย์ปานกลาง ส่วนครูใหญ่อาจารย์ใหญ่ รู้ดีกว่ามีความเห็นทางและความคำนึงเฉพาะงานอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะความคำนึงเฉพาะงานอยู่ในระดับต่ำมาก (คะแนนมาตรฐาน 30.14) และมีความกระตือรือร้นและคลุกคลีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

3.2 ในการเปรียบเทียบแนวทรรศนะที่มีต่อการบริหาร ของระหว่างเพศ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันเลย กล่าวคือ ทั้งครูอาจารย์ชายและหญิง มีแนวทรรศนะเกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหาร คล้ายคลึงกัน เป็นประเภทเปิดโอกาส

3.3 เมื่อเปรียบเทียบแนวทรรศนะระหว่างครูอาจารย์ในโรงเรียนชาย โรงเรียนสตรี และโรงเรียนสหศึกษา ปรากฏว่า ทุกประเภทมีแนวทรรศนะ เป็นประเภทเปิดโอกาส แม้จะมีแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย กล่าวคือ โรงเรียนสตรีและโรงเรียนสหศึกษาจะมีระดับคะแนนของชีวิตกับคลุกคลีสูงกว่าโรงเรียนชายเล็กน้อย

เมื่อนำเอาข้อมูลจากโรงเรียนชายขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง โรงเรียนสตรีขนาดกลางแห่งหนึ่ง และโรงเรียนสหศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่ง ซึ่งทั้ง 3 แห่ง เป็นโรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่างส่งและตอบแบบสำรวจความคิดเห็นกลับมา และใช้ได้เกินกว่าร้อยละ 95 เมื่อเปรียบเทียบระบบพฤติกรรมในการบริหาร ปรากฏว่า โรงเรียนชายและโรงเรียนสหศึกษามีแนวโน้มเป็นประเภทเปิดโอกาส แต่โรงเรียนสตรีมีแนวโน้มที่จะเป็นประเภทอิสระ แต่ระดับของคะแนนก็ใกล้เคียงกับประเภทเปิดโอกาสอยู่มาก (ดูตารางที่ 25 และ 26)

อภิปราย

เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แม้ว่าผู้วิจัยจะได้พยายามคัดแปลงและปรับปรุงจากของต่างประเทศ และจากที่ ชีระ รัชญเจริญ ได้เคยนำมาใช้ในการวิจัยเรื่องระบบพฤติกรรมในการบริหารของสถาบันฝึกหัดครู เมื่อ พ.ศ. 2512 แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างในส่วนที่เกี่ยวกับถ้อยคำและความหมายของแต่ละข้อ (Item) สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ปรากฏว่าในต่างประเทศ นักวิจัยได้ใช้เครื่องมือนี้อย่างแพร่หลายพอสมควร และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเครื่องมือนี้มีความเชื่อถือได้สูง และเสนอแนะว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องมีการทดสอบ (Try out) อีก ในทำนองเดียวกัน ชีระ รัชญเจริญ ได้หาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้ของเครื่องมือชุดนี้ ก็ปรากฏว่ามีความเชื่อถือได้สูงมาก ยกเว้นที่น่าสังเกตว่าเขาใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงบางกลุ่มมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ การหาค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ประการแรก เพื่อจะได้ได้ผลแน่นอนจริง ๆ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์หาค่าของความเชื่อถือได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบ ปรากฏว่าครูชายคนหนึ่งได้เขียนเสนอแนะว่า ยังมีบางข้อที่ข้อความของคำถามไม่สอดคล้องกับคำตอบ (Category) แต่ครูสตรีคนหนึ่งเขียนชมเชยว่า เป็นแบบสอบถามที่ดีและถูกใจมาก ไม่ยุ่งยากเหมือนบางแบบ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าโดยทั่วไปแล้ว เครื่องมือที่ใช้นี้ให้ผลสมความมุ่งหมาย แต่ก็ควรจะได้ปรับปรุงในเรื่องถ้อยคำและภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับระบบพฤติกรรมในการบริหาร อาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เพราะการวิเคราะห์ในต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้ ใช้วิธีการทางสถิติขั้นสูงมาก คือใช้วิธี Factor Analysis และต้องใช้เครื่องคำนวณที่ทันสมัย ผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีคำนวณตามแบบที่ ชีระ รัชญเจริญ ได้วิเคราะห์ คือ การเปลี่ยนคะแนนดิบของข้อทดสอบแต่ละประเภท ทั้ง 8 ประเภท ให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (Normalized T-score) แล้วพิจารณาคัดเลือกระบบพฤติกรรมในการบริหาร โดยใช้เกณฑ์ของ Halpin และ Croft ได้กำหนดไว้ และผู้วิจัยเชื่อว่า วิธีการ

วิเคราะห์ข้อมูลวิธีนี้ คงจะไต่ผลไม่แตกต่างจากวิธี Factor Analysis มากนัก ถ้าหากจะพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไป

ผลของการวิเคราะห์ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องระบบพฤติกรรมในการบริหารครั้งนี้ ปรากฏว่า ระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสวนกลางส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นประเภทเปิดโอกาสมากกว่าประเภทอื่น ๆ ที่ใจกล่าวว่ามีแนวโน้มหมายความว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไต่รับไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ของระบบพฤติกรรมในการบริหารของ Halpin และ Croft ทุกข้อ โดยมากจะสอดคล้องกับเกณฑ์อย่างมากเพียง 6-7 ข้อ ใน 8 ข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ใจความว่า "ระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมีแนวโน้มเป็นประเภท..." เป็นข้อความที่อธิบายหรือตัดสินระบบพฤติกรรมในการบริหาร

ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าจะให้สะดวกและประหยัดเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล การเรียงข้อ (Item) ควรจะเรียงตามหมวดหมู่ (Subtest) ตั้งแต่ 1 ถึง 64 จะทำให้ผู้ตอบมีศูนย์รวม (Concentration) ในการตอบแต่ละเรื่อง เช่น เรื่องพฤติกรรมของคณะครูอาจารย์ส่วนหนึ่ง และเรื่องพฤติกรรมของครูใหญ่อาจารย์ใหญ่อีกส่วนหนึ่ง เพื่อผู้ตอบจะได้พิจารณาตามใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน ดังนั้นจะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

โรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ระบบพฤติกรรมในการบริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสวนกลาง มีแนวโน้มเป็นประเภทเปิดโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับหลักแห่งการบริหารการศึกษาดีมาก แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียนชายยังมีขวัญและกำลังใจต่ำกว่าโรงเรียนสตรีและโรงเรียนสหศึกษาเล็กน้อย ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารในระดับครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ น่าจะไต่มีการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสามารถของบุคคลอย่างรอบคอบ เพราะตัวครูใหญ่อาจารย์ใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้ระบบพฤติกรรมหรือบรรยากาศของโรงเรียนเป็นที่น่าพึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนา ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

การวิจัยในอนาคต สำหรับผู้ที่ทำการวิจัยเรื่องระบบพฤติกรรมในการบริ-
การ โดยใช้เครื่องมือ ควรจะได้แก้ไขเกี่ยวกับฉพาะคำภาษาในข้อความของข้อ (Item)
ให้สอดคล้องกับคำตอบ (Category) เช่น ข้อที่ว่า "เพื่อนสนิทที่สุดของครูแต่ละคน คือ
ครูภายในโรงเรียนเดียวกัน" มีผู้ให้ความเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับคำตอบ เกิดขึ้นน้อย-
มาก เกิดขึ้นบ้างในบางครั้ง เกิดขึ้นบ่อย ๆ และเกิดขึ้นบ่อยมาก เป็นต้น ควรจะตรวจสอบ
คู่มือและให้สอดคล้องกับคำตอบทุกข้อ หรือจะทดลองเรียบเรียงใหม่ดังที่ผู้วิจัยได้อภิปราย
มาแล้วข้างตน แล้วทดลอง (Try out) คู่มือก่อน จึงนำไปใช้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า
จะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างกว้างขวางในโรงเรียนทุกประเภท ทุกระดับ เพื่อจะ
ได้ทดลอง (Test) คู่มือความเชื่อถือได้ของเครื่องมือนี้ด้วย ซึ่งผู้บริหารการศึกษาและสถาบัน
การศึกษามาใช้เครื่องมือหรือผลการวิจัย สืบตรวจตนเองและหน่วยงานของตนด้วยได้วิธี
หนึ่ง.